

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

*Опис досвіду роботи Славінської Таміли Іванівни, учителя
музичного мистецтва Паланської загальноосвітньої школи
I-III ступенів Уманської районної ради*

ЧОПОПІ

2015

ББК 74. 268. 53 – 221.1

У 71

Рекомендовано до друку Вченою радою КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради». Протокол № 4 від 28.12. 2015 року

УКЛАДАЧ:

Гловацький С.В., методист КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Назаренко Г.А., кандидат педагогічних наук, проректор з наукової роботи КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Колесник А.Ю., заступник директора з навчально-виховної роботи Черкаської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 20 Черкаської міської ради

У 71 Музично-естетичне виховання як важлива умова розвитку творчих здібностей учнів на уроках музичного мистецтва. Опис досвіду роботи Славінської Таміли Іванівни, учителя музичного мистецтва Паланської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Уманської районної ради / [Уклад. С.В.Гловацький]. – Черкаси: Видавництво КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради», 2016. – 40с.

Формування особистості сьогодні засобами мистецтва – це складний і довготривалий процес, що сприяє її соціалізації і розвитку духовності.

Пропоновані навчально-методичні матеріали з проблеми «Музично-естетичне виховання як важлива умова розвитку творчих здібностей учнів на уроках музичного мистецтва» вчителя музичного мистецтва Паланської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Уманської районної ради містять опис досвіду реалізації науково – методичної теми, висвітлюють результативність творчої діяльності вчителя на уроках музичного мистецтва та позакласних навчально-виховних заходах.

Для вчителів предметів художньо-естетичного циклу.

© КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради» 2016

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Опис досвіду роботи.....	8
Розробка уроку музичного мистецтва для початкової школи «У музичному театрі: музична казка «Івасик-Телесик».....	22
Розробка сценарію виховного заходу для учнів середнього та старшого шкільного віку «Мелодії рідного краю».....	30
Творчість учителя. Фотоколаж.....	34
Список використаної літератури.....	40

ПЕРЕДМОВА

Предмет «Музичне мистецтво» в загальноосвітній школі, у порівнянні з іншими предметами, має свою характерну особливість – підвищену емоційність, що відіграє важливу роль у навчально-виховному процесі.

Музика має сприйматися як живе, хвилююче і захоплююче мистецтво, тому і таким же живим, хвилюючим і захоплюючим має бути навчання. Вчитель обов'язково повинен з великою відповідальністю готуватись до зустрічі з учнями і на високому професійному рівні проводити уроки, які повинні бути продуманими, спланованими, підготовленими. Якщо вчитель з'являється на урок музичного мистецтва з бажанням разом з учнями відчувати радість спілкування з мистецтвом, то тим же самим він створює подібний настрій у дітей. Важливо, щоб спілкування з музикою виявляло емоційно-особистісне ставлення до мистецтва, власне переживання школяра.

Кожна дитина – особистість. А кожна особистість потребує творчого підходу, великого терпіння й любові від учителя. Лише з таким підходом до справи є шанс розкрити й розвинути всі кращі сторони чутливої дитячої душі, творчого потенціалу дитини.

Учитель художньо-естетичних дисциплін має бути фахівцем високого професійного рівня, постійно самовдосконалюватись, жити інтересами дітей, завжди намагатись бути творчим гуманним педагогом.

Учителю – творчому, не байдужому хочеться, щоб школа була маленькою державою людяності, доброти, гуманізму, творчості й постійного пошуку нового, цікавого, змістовного, духовного, красивого.

Цього принципу дотримується у своїй роботі вчитель музичного мистецтва Паланської загальноосвітньої школи I-III ступенів Уманської районної ради Славінська Таміла Іванівна.

Працюючи над проблемою «Музично-естетичне виховання, як важлива умова розвитку творчих здібностей учнів», вона вважає, що кожна дитина – це особистість, а кожна особистість потребує творчого підходу, великої любові і терпіння вчителя. Лише з таким підходом можна доторкнутися до чутливої дитячої душі, розкрити творчий потенціал дитини.

Метою дослідження та опрацювання науково-методичної проблеми є:

- формувати емоційну чутливість, культуру почуттів, збагачення емоційно-естетичного досвіду учнів засобами музичного мистецтва;
- розвивати універсальні якості творчої особистості;
- виховувати емоційно-ціннісні орієнтації у сфері мистецтва, музичні інтереси, смаки та потреби.

Для отримання позитивних результатів, учитель ставить такі завдання:

- формування творчої особистості учня;
- використання сучасних методичних прийомів з урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;

-прищеплення інтересу до свого предмета шляхом створення на уроках творчої, емоційно – піднесеної атмосфери; прагнення цікаво, нестандартно та водночас доступно викладати свої думки.

Учитель знаходиться у постійному творчому пошуку нової системи спілкування та співпраці з учнями, альтернативної структури уроків, яка відповідала б особливостям сучасного уроку мистецтва, з використанням інноваційних технологій, а також поєднувала індивідуальні, групові та фронтальні види роботи й задовольняла потреби дітей.

У системі роботи вчителя є інтегровані уроки, уроки-концерти, уроки знавців музичного мистецтва, уроки з комп'ютерною підтримкою, з використанням мультимедійних засобів навчання, інтерактивних методик. Вчитель належним чином створює відповідне естетичне середовище на уроці, яке спонукає учнів до активних дій, використовує вправи на розвиток вокально-хорових навичок (народний та академічний спів).

Таміла Іванівна вміло використовує колективні та групові форми роботи на уроках музичного мистецтва, що створює об'єктивні передумови для формування естетичного досвіду учнів, емоційно-ціннісного ставлення їх до мистецтва та виховання духовно багатой особистості.

Вихованці виконують творчі завдання по складанню кросвордів, загадок, коломийок, пишуть вірші, малюють музичні образи, виготовляють мультимедійні презентації тощо.

Використання комп'ютерних технологій на уроках музичного мистецтва, дають можливість підвищити увагу та інтерес дітей до навчання. Учні отримують велику кількість інформації з фрагментів відеофільмів, створених власно та вчителем, презентацій, перебуваючи в постійній пошуковій творчій діяльності.

В результаті дослідження та опрацювання проблеми виявлено глибокий інтерес учнів до музичної творчості, зріс рівень культури. Навчання учнів наповнене бажанням висловити враження від сприймання музики та прагнення знати більше і більше про світ музичного мистецтва та вміти розкрити свій талант.

У запропонованому матеріалі ми представляємо досвід її роботи з розвитку творчих здібностей учнів в галузі «Мистецтво». Виклад матеріалу ведеться від першої особи.

Сподіваємось, що матеріал стане у нагоді вчителям предметів художньо-естетичного циклу.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА

Музично - естетичне виховання як важлива умова розвитку творчих здібностей учнів на уроках музичного мистецтва

*Дитина розумінню рада,
приємно їй надію дати і,
вклавши часточку душі,
плоди навчання пожинати.*

ОПИС ДОСВІДУ РОБОТИ

*Митець є рукою, що приводить
у стан вібрації людську душу.*

В. Кандинський

Ми, педагоги, готуємо дітей до життя. І наше завдання – збагатити їхнє життя, створити умови для дійсно всебічного їх розвитку, насамперед духовного.

Дитина – носій своєї долі, виконавець свого призначення, своєї місії на Землі. Згадаймо «Синього птаха» Метерлінка: «Що роблять оці – ще не народжені діти? – Вони обдумують справи, які повинні звершити протягом життя. Без цього їх не пустять на Землю...

Є місії великі, а є малі – непомітні. Але усі вони необхідні людству. У світобудові кожна місія необхідна (незалежно від того, чи помітять її у цьому житті, чи ні), бо вона задана Богом, Творцем.

Дитина – носій невичерпної енергії. Дивлячись на зернятко, ми не знаємо, що з нього виросте. А виросте те, що у ньому закладено, що у ньому записано (Я садив, поливав, а Бог виростив...).

Для того, щоб сформувалась особистість, потрібно допомогти проявитися «вогню душі» дитини. І цей «вогонь» потрібно запалювати на уроках.

Я вважаю, що для проведення уроку мистецтва психологічної, технічної, інтелектуальної, професійної підготовки недостатньо. Необхідно підготуватися до уроку ще й емоційно, а саме: знайти правильний тон, який був би присутній і був би своєрідним на кожному уроці.

Аналіз результатів дослідження. Я вважаю, що надзвичайно важливо вміти бути виразним у всіх своїх проявах, вміти знаходити адекватну зовнішню форму вираження пережитих почуттів, емоцій. Тому, на мою думку, необхідно навчитися не боятися визначати словами, виразними рухами, мімікою те, що важко сприймається у музичних творах. При цьому треба постійно пам'ятати про те, що обійтися одним почуттям не можна, необхідно інтелектуально, технічно вивчити художній матеріал. *«Якщо немає матеріалу, почуттям нікуди вилитися.»* (С. Волконський).

Хочу навести кілька думок з книги С. Волконського «Виразна людина», які, на мій погляд, можуть звернути увагу педагогів на найважливішу проблему-виразності вчителя музики: *«В акторському мистецтві, як у будь-якому іншому, не досить внутрішнього спонукання, а потрібне вміння цьому спонуканню коритися, не досить відчувати, а треба вміти втілити, не треба випробувати, треба вміти випробуване показати.»* *«Тіло - інструмент, актор – інструменталіст.»* *«Немає нічого гіршого, як жест, коли він не виправданий.»*

Музика і життя - це основна тема, свого роду, «надзавдання» в шкільних заняттях музикою. Вона повинна пронизувати всі заняття у всіх ланках від першого до останнього класу. Музичний матеріал, що звучить на заняттях, коментарі вчителі, спостереження і роздуми самих учнів, - все має допомагати поступово вирішувати «надзавдання».

Найважливішою особливістю програми з музичного мистецтва, на мою думку, є її тематична побудова. Творчо підходячи до використання програми, я в жодному разі не руйную її тематичну побудову, тому що послідовний розвиток певних тем - це основа основ.

Із різних видів навчальної діяльності в кожному випадку обираються найбільш необхідні, і всі вони зв'язуються в єдиний тематичний вузол. Окремі твори, мої коментарі та питання, відповіді учнів - словом все, що звучить, все, що відбувається на уроці, підпорядковується основній темі як загальній закономірності, що об'єднує всі окремі випадки.

Малюнок 1

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОБЛЕМИ

Навчальні

- 1. Урок музики.**
- 2. Урок мистецтва.**

3.Інтеграція з іншими навчальними предметами.

Пізнавальні

1. Проектна діяльність.

2.Складання і розгадування кросвордів і ребусів.

Позакласні

1. Робота гуртка музичного театру «Маски».

2. Робота вокального гуртка «Світлячок».

3.Гра на музичних інструментах

Я ставлю перед собою непросте завдання: об'єднати всі елементи, з яких складається урок, підпорядкувати їх основній темі уроку, чверті року всього шкільного курсу, не втративши при цьому специфічну логіку розвитку, притаманну кожному з цих елементів окремо.

Дати знання, розвинути навички та вміння – не самоціль. Набагато важливіше - пробудити інтерес до пізнання. Виховання творчої особистості - одна з найважливіших задач, що стоять переді мною.

Тільки самостійна творчість дітей на уроці розбудить здібності, що дремають у них. Багато уваги я приділяю видам діяльності, що розвивають саме творчість в дитині. На своїх уроках прагну, щоб поряд з слуханням музики та вокально-хоровим виконанням приділялось значне місце пластичному інтонуванню, імпровізації, інструментальному музикуванню, драматизації.

На уроках музики найважливішим фактором творчого розвитку дітей стає ігрова ситуація і дидактична гра. Під час проведення уроків музики й співу практикую застосування різноманітних ігор, цікавих завдань: творчі ігри дітей; ігри з визначеними правилами; рухливі ігри (інсценування, хороводи, ритмічні завдання); дидактичні ігри, що уточнюють і розширюють знання, кругозір дітей, є ефективним освітнім засобом.

ІННОВАЦІЇ

Нестандартні форми уроку

Інтерактивне навчання

Урок – мандрівка

Урок - диспут

Ажурна пилка

Мікрофон

Мозковий штурм

Робота в парах

Робота в групах

Рольова гра

Проектна діяльність

Ажурна пилка

Мікрофон

Мозковий штурм

Робота в парах

Робота в групах Музичний спектакль

Інсценізація

Колективне створення казок

Розпочинаючи підготовку до проведення уроків музичного мистецтва, я розуміла, що повинна зацікавити дітей музикою. Виникало безліч питань, як це зробити, щоб дитині було цікаво, доступно. Допомогла гра.

Гра, у якій бере участь дитина, - це творчість маленької особистості. Кожна дитина здатна до творчості, має певні задатки, що за сприятливих умов перетворюються на здібності.

У навчально – виховній роботі з дітьми особливу увагу приділяю розвитку креативності – умінню творчо розв'язувати проблемні ситуації.

АЛГОРИТМ СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ

Авансування успішного результату

Прихований результат дитини

Високе оцінювання деталі

Мотивація

Мотивація

Персональна винятковість

Створення ситуації

Особливо яскраво дитяча творчість проявляється в сюжетно – рольовій грі, де діти водночас є драматургами, режисерами й акторами.

Я вважаю гру ефективною формою і водночас інтерактивним методом для кращого засвоєння учнями змісту навчальної діяльності.

У вступній статті до програми з музики Д. Кабалевський писав: «Всесвітньо розвиваючи різні форми залучення школярів до музики, завжди треба мати на увазі, що в основі будь-якої з цих форм лежить емоційне, активне сприйняття музики».

Я вважаю, що сприйняття музики не можна зводити до одного з видів діяльності учнів, активне сприйняття музики – основа музичного виховання в цілому, всіх його ланок. Таким чином, виникає подвійний зв'язок: сприйняття музики - всі види музичної діяльності; зв'язок, який і зумовлює нерозривність і єдність всієї музичної діяльності учнів.

Справжнє, відчуте і продумане сприймання музики - одна з найактивніших форм прилучення до музики, тому що при цьому активізується внутрішній, духовний світ учнів, їх почуття і думки. *«Вплив музики на дітей*

благодатний, і чим раніше вони почнуть відчувати його на собі, тим краще для них.» В. Г. Белінський

Уміння чути музику і роздумувати про неї я виховую в учнів з самого початку шкільних занять музикою. Вже на першому уроці першого року навчання у класі встановлено непорушний закон: коли в класі звучить музика, кожен учень знає, що не слід піднімати руки. При цьому необхідно, щоб учні відразу ж зрозуміли, що вони мають виконувати цей закон не тому, що того вимагає дисципліна, а тому, що коли звучить музика, лише уважно стежачи за її звучанням, можна глибоко сприйняти її і по - справжньому зрозуміти.

Вчитися чути музику учні навчаються протягом всього уроку: і під час співу, і під час гри на інструментах, і в моменти, що потребують найбільшої уваги, зосередженості і напруги душевних сил, коли вони виступають у ролі слухача.

Розуміючи проблему розвитку музичного сприйняття, протягом всього заняття спонукаю дітей прислухатися до звучної музики. Тільки тоді, коли діти зможуть відчувати і усвідомлювати характер музики, вони вироблять певні вміння і навички.

Швидкий розвиток та впровадження інформаційних комп'ютерних технологій у різні сфери життя, в тому числі в освіту, ставить перед школою одним з основних завдань - формування інформаційної культури сучасних школярів.

Використовуючи ІКТ в навчально-виховному процесі, учні отримують велику кількість інформації, що підвищує інтерес до навчання.

Проведення уроків з використанням ІКТ дає можливість:

- Ⓜ використовувати ППЗ (Педагогічний програмний засіб «Музичне мистецтво»);
- Ⓜ використовувати презентації Microsoft PowerPoint»;
- Ⓜ використовувати ПК як засіб для демонстрації наочностей (твори живопису, портрети композиторів, тощо);
- Ⓜ прослуховувати музичні твори різних форматів;
- Ⓜ виконання пісень «караоке»;
- Ⓜ демонстрація фрагментів відеофільмів
- Ⓜ проводити групове індивідуальне опитування учнів (тестування, кросворди, тощо).

Використання ІКТ на уроках дає можливість для досягнення таких педагогічних цілей:

- ⊕ підтримка групових та індивідуальних форм навчання в умовах класно-урочної системи організації навчального процесу;
- ⊕ створення комфортних умов комп'ютерної підтримки традиційних і новаторських технологій навчання;
- ⊕ підвищення пізнавального інтересу учнів;
- ⊕ забезпечення диференційованого підходу до вивчення предмета;
- ⊕ структуризація змісту навчання та активізації опорних знань.

Творчість дітей базується на яскравих музичних враженнях. Слухаючи музику, мої учні завжди чують не тільки те, що в ній самій міститься, що закладено в ній композитором (і, звичайно, виконавцем), а й те, що під її впливом народжується в його душі, його свідомості, тобто те, що створює вже його власне творча уява. Так, прослуханий твір породжує в ньому складний сплав об'єктивного змісту музики і суб'єктивного її сприйняття. До творчості композитора і до творчості виконавця приєднується творчість слухача!

Практична значущість.

Наводжу приклад розбудженої музикою творчої уяви. Коли у зв'язку з темою уроку в першому класі школи («Марш»), мені довелося зіграти перші такти траурного маршу Шопена, майже всі учні відразу ж сказали, що це «Похоронний марш», і що музику цю вони раніше вже чули. Потім один хлопчик став розповідати, як під цю музику в селі ховали його дідуся. Для цього хлопця шопенівська музика була змістовною, багатшою, ніж для тих, для кого вона була просто "похоронним маршем". Для нього це була не тільки музика, а й частка його власного життя, тому хвилювала більше і в свідомість входила глибше.

Уява в учнів, особливо молодшого шкільного віку, як правило, яскрава, жива, і «музичні картинки» вони сприймають із задоволенням, причому частіше за все я прошу їх слухати музику із закритими очима, щоб не відволікатися, а побачити її в своїй уяві. Наведу кілька цікавих, глибоких міркувань дітей про «Місячну сонату» Л. Бетховена (1 ч.):

- *Я думаю, що ця музика має глибокі почуття. Вона проникає в мене, зачіпаючи кожен струну моєї душі.*

- *По-моєму, ця соната розповідає про той момент у житті композитора, коли любов обійшлася суворо з ним. Він засмучений. Але сподівається, що все пройде, і він зустрине ще людину, з якою буде щасливий.*

- *Музика переповнена смутком, печалю, нездійсненими мріями. Можливо, в сонаті розповідається про нерозділене кохання композитора? На початку він ще живить якісь надії, але ближче до кінця вони поступово згасають. І закінчується І частина безвихідністю.*

Різні учні, різні висловлювання. Відразу відчувається індивідуальність учня - автора кожної роботи.

У залежності від обдарувань і їх творчих можливостей, я допомагаю їм реалізуватися в різних жанрах, а саме:

- ❖ Музичний театр «Маски».
- ❖ Ансамбль народної музики і інші ансамблі.
- ❖ Хор молодших класів.
- ❖ Гра на музичних інструментах(ф – но, акордеон, гітара) .
- ❖ Численні сольні виступи.
- ❖ Тематичні заходи в школі, де музика є звичним учасником.
- ❖ Заходи, де є можливість проявитися творчій музичній ініціативі учнів.

Це тільки деякі форми спілкування дітей з музикою, які спрямовані на розвиток творчої уяви, сприйняття музичного образу, а через нього - на сприйняття різних сторін життя. Бажання висловити свої думки і почуття не може з'явитися в учнів, якщо немає інтересу до уроку і до музики взагалі.

Створюючи атмосферу довіри, доброзичливості - бесіди та дискусії з ініціативи самих учнів виникають на уроках тоді, коли в них пробуджується бажання висловитися та необхідність спілкування з учителем.

- Як позбавити нудьги на уроці себе і своїх учнів?
- Як заразити їх власною творчістю?

Все залежить від атмосфери уроку, уміння співпрацювати з учнями, поважати в них творчу особистість, допомогти розкрити себе. Навіть у вмінні слухати їх, посміхатися їм і прощатися з ними в кінці уроку.

Велике значення на уроці мають **музичні хвилинки**, які допомагають дітям налаштуватись на відповідний настрій. І після таких ігрових моментів у класі відчутно створюється атмосфера емоційного піднесення, завдяки чому учні психічно розвантажуються.

Одним із провідних видів роботи з дітьми є **вокально – хорова діяльність**.

На уроках музичного мистецтва під час навчання сольного співу використовують вокальні вправи, спрямовані на поліпшення якості виконання. Усі компоненти вправ є обов'язковими, адже суть вправ – це організація та цілеспрямованість. Під час занять **застосовують поспівки**, фрагменти різних вокальних творів, зазвичай народних і дитячих пісень. Вправи є необхідною умовою розвитку вокально – технічних навичок, адже без них неможливо досягти високого технічного рівня виконання складніших творів.

Розспіванки – це вокально - хорові вправи для формування початкових навичок володіння співацьким голосом. Вони сприяють розвитку музичного слуху, пам'яті, ритму, співацького дихання, артикуляції, дикції. Завдяки їм, відпрацьовують з учнями різні види звуковедення, навички унісонного та ансамблевого співу.

Під час роботи над розспівуванням, враховують рівень розвитку дітей, обсяг навичок, які діти мають на цей час. Образність змісту розвиває творчу активність, ініціативу, навички колективного та сольного співу.

Формування у дітей навички співацького дихання є також невід'ємною частиною розвитку вокальних навичок. Вокальна теорія і практика переконує: співоче дихання з'являється тільки в процесі самого співу. Під час співу вдих короткий, а видих розтягнутий.

Я звертаю увагу дітей на правильне положення корпусу. Діти повинні сидіти або стояти прямо, без напруги, не опускаючи й високо не піднімаючи голови. Порад до вироблення правильного дихання досить багато. Наприклад, пропоную дітям уявити, що живіт – це повітряна кулька, яку поступово треба наповнити, дихаючи носом; або ж понюхати квітку і затримати дихання, потім випустити повітря поволі, щоб свічка не згасла і т.п. Уміння співати

округлим і рівним звуком залежить від правильного формування голосних та артикуляції приголосних звуків.

Я вважаю, що гарні, добрі співи будуть тоді, коли вони проводяться гарним голосом. А гарний голос залежить від правильного витягнення звуку. Тому звертаю велику увагу на це і показую учням, як треба правильно витягати звуки, щоби вони були приємними і красивими. А для цього необхідно розвивати голос і дихання.

Малюнок 4

Вправа №6

ля, ля, ля, ля, ля...

Дзвінко за-спі-вай- мо: ля, ля,ля,ля, ля! го-лос-но не тре-ба: ля,ля,ля,ля, ля.

Скажемо, що усі форми музичних занять в школі повинні сприяти творчому розвитку учнів, тобто виробляти в них прагнення до самостійного мислення, прояви власної ініціативи, прагнення зробити щось своє, нове, краще. *«Повнота спілкування - найвища радість життя.» А. Швейцер*

Спілкування на уроці музики - це спільна творча діяльність учнів і вчителя, спрямована на розкриття життєвого змісту музики.

Зважаючи на музичний і життєвий досвід дітей, я разом з ними шукаю художньо-образні зв'язки змісту даного твору з живописом, літературою, природою, життям. Діти відчують, усвідомлюють і дають відповідь. Більше того, з огляду на специфіку уроку музики, я використовую не тільки запитання як традиційну форму спілкування, а й висловлювання-роздум, висловлення-проблему, висловлення-ставлення. Деяких учнів важко залучити до загальної розмови на уроці. Самолюбство деколи болісно проявляється в підлітковому віці і сковує таких учнів, вони соромляться висловлювати свої думки, боячись виглядати незграбними і смішними. Я ставлюся до них з особливою увагою, терпінням, заохочуючи їх до спроби висловитися про музику.

Усі діти перебувають під впливом звучної музики: вони разом творять, відтворюють її образ, розкриваючи своє ставлення до неї. При цьому добре, якщо підсумок щодо колективних міркувань будуть робити діти, а не учитель.

Перевага колективних форм роботи на уроці музики створює об'єктивні передумови для глибокого всебічного особистісного спілкування дітей, взаємовпливу їх один на одного. Ось чому необхідно відчувати, розуміти і зберігати індивідуальність, неповторність кожної дитини і підтримувати такі форми роботи.

Завдяки такій формі роботи на уроках музичного мистецтва виявляються творчі, здібностей моїх вихованців. Зокрема, першокласниця Свинар Даша та другокласниця Панасюк Таня мають гарні здібності до вокального співу; другокласники Данілов Паша, Кучеренко Даша, Косменюк Андрій - мелодійний та гармонійний слух, і це зумовило їхнє бажання навчатися грі на музичних інструментах. Неординарне сприйняття музичних творів має Стригун Марія, яка свої почуття та емоції прослуханого відтворює на полотні.

Мені як педагогу пощастило навчати клас, у якому всі діти прагнуть до творчої музичної діяльності, цікавляться всіма аспектами діяльності на уроках. Кожен із них – неповторна особистість, яка постійно прагне до сомоудосконалення.

Тому у процесі діяльності для мене важливий не тільки зміст, а й інтонації мовлення учня.

Саме так відбувається процес творчості.

Урок музичного мистецтва приносить учням насолоду, емоційну рівновагу, гарний настрій, задоволення результатами праці.

Свій емоційний стан та відчуття від уроку діти виражають через гаму кольорів.(Мал.5).

Малюнок 5

<i>Колір</i>	<i>Відчуття</i>	<i>Стан</i>
Червоний	<i>Збудженість і активність</i>	<i>Впевненість у собі</i>
Голубий	<i>Спокій, задоволення</i>	<i>Самодостатність</i>
Зелений	<i>Непохитність, стійкість, постійність</i>	<i>Самоповага</i>
Жовтий	<i>Розслаблення</i>	<i>Саморозвиток</i>

Несподіваним і зворушливим для восьмикласників стало те, що я зберігаю їхні творчі роботи, а саме: ескізи костюмів героїв балету, малюнки. Скільки емоцій!

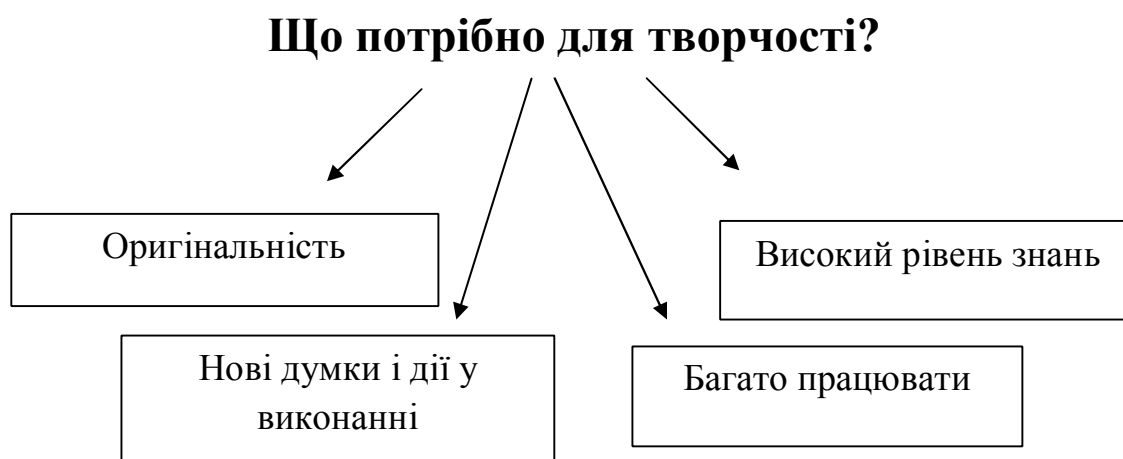
Неможливо вичерпно висвітлити всі грані спілкування на уроках музики. Але, працюючи довгий час і набувши певного досвіду, можу поділитися зі

своїми колегами методичними рекомендаціями щодо розвитку творчих здібностей учнів.

Творчість у широкому розумінні – це пошук чогось нового, невідомого, чого люди не знали раніше. Існують різні види творчості.

Малюнок 5

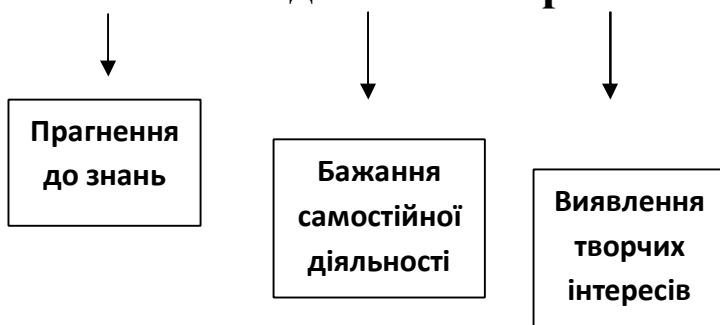
(ВИДИ ТВОРЧОСТІ)

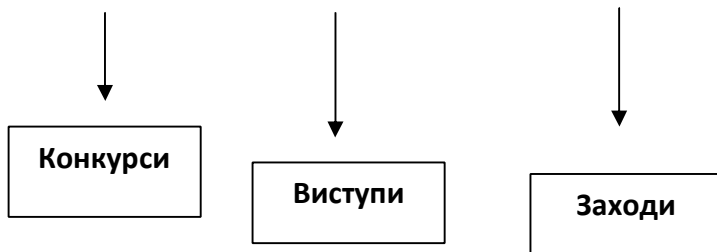
Яку роль відіграють загальні можливості в дитячій творчості?

- ❖ *Оскільки можливості мають анатома – фізіологічну основу, що виявляється в задатках, творчість залежить від спадкових рис. Загальні можливості відіграють вирішальну роль у творчості.*

Особливості дитячої творчості

Що стимулює творчість учня?

Як розвивати творчість?

- ❖ *Спочатку необхідно визначити, які задатки варто розвивати.*
- ❖ *Загальні можливості – основа творчості: учителі знаходять причинно – наслідковий зв'язок, порівнюють, узагальнюють, збирають і поширюють інформацію, дають завдання підвищеної складності, використовують прискорений темп навчання учнів, добирають основний вид діяльності.*

Як управляти творчістю учня?

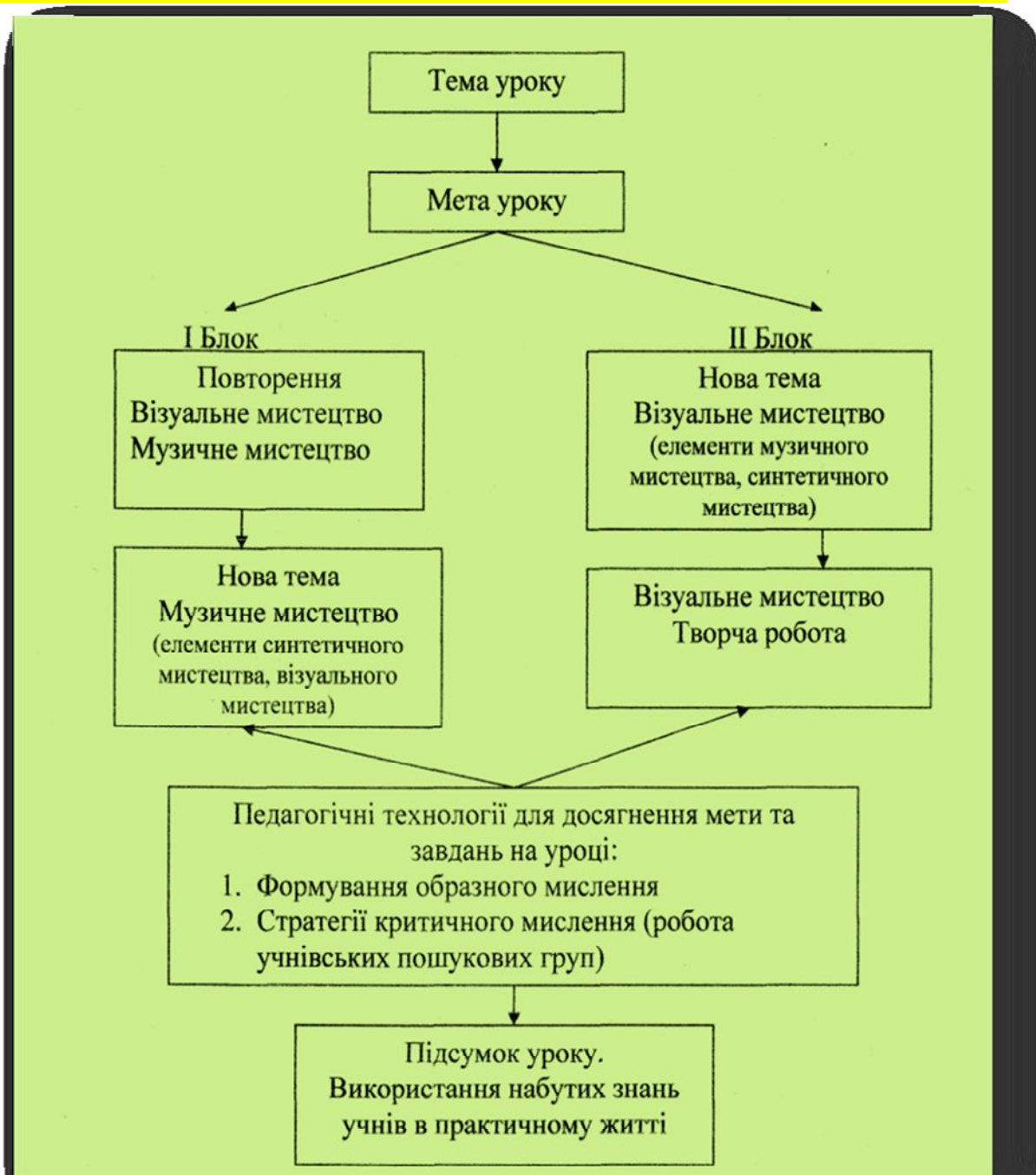
- ❖ *Досліджувати її розвиток у динаміці.*
- ❖ *Використовувати прийоми розвитку творчості.*

Як розвивати творчі можливості учня?

- *Використовуючи фантастичну уяву.*
- *Навчаючи запам'ятовувати зразки.*
- *Підтримуючи впевненість у своїх творчих можливостях*
- *Створюючи умови для самовираження в межах своїх можливостей.*
- *Фіксуючи прогрес у розвитку загальних можливостей.*

Схема побудови уроків інтегрованого курсу

“МИСТЕЦТВО”

УРОКИ ТВОРЧОСТІ

Розробка уроку для початкової школи

Тема .У музичному театрі: музична казка «ІВАСИК-ТЕЛЕСИК».

Мета:

- **навчальна:** вчити учнів співвідносити літературні образи з музичними. формувати уявлення в учнів про музику в казці, вчитись співвідносити літературні твори з музичними;
- **розвивальна:** формувати емоційно-чуттєву сферу дитини, удосконалювати вокально-хорові навички, розвивати вміння розкривати виражальні засоби, які характеризують художній образ, розвивати образне мислення, розвивати вміння виявляти найголовніше в мистецькому творі;
- **виховна:** виховувати в дитячих душах добро, ласку, красу, щедрість, любов до музики та всього прекрасного, що створило людство, виховувати культуру слова, слухацьку, виконавчу та загальну культуру.

Музичний та відео матеріал: запис української народної казки «».

ХІД УРОКУ

Кабінет оформлено в українському народному стилі і поділено на три зони (хата, тин, дерево).

Учитель. Любі діти, давайте з вами перенесемося у давні-давні часи, коли були ще козаки, а по дорогах ходили кобзарі та бандуристи і співали про славне минуле нашої України. Заходьте сміливіше, подивіться уважно навколо.

(Під музику заходить бандурист, він сідає на пенюк та грає на бандурі. Діти сідають вільно і слухають як грає бандурист)

Учитель. Дякуємо тобі, бандуристе, за твою гарну пісню. Нам дуже вона сподобалась.

Учень. Будь ласка, розкажіть нам казку, чи будь – яку бувальщину.

Бандурист. Добре, діти сідайте зручно, та слухайте уважно.

(Діти сідають на лави, які стоять біля стін)

Що ж вам розказати, діти мої милі, чи про білий парус на азовській хвилі, Чи про Чудо – юдо в морі під водою, чи про гай – діброву з Бабою –

Ягою? Що ж, коли просите, просто почну про Івасика – Телесика, про люту змію. Тільки вам лякатись не лід! Жили собі просто баба та дід...

(На середину класу виставляється маленька лавка, на якій сидить дід та баба.)

Баба і Дід *(дуєтом)*.

Ой, як важко, ой як важко нам удвох – ох-ох!

Допоможе, допоможе хай нам Бог - ох-ох!

Ой нема, ой нема у нас діток - ох-ох!

Хто ж на старості дасть хліба нам шматок - ох-ох! – 2рази

Дід.

Годі, бабо, сумувати, дрова я піду рубати,

Дрова я піду рубати, буду щось я майструвати.

Баба. Ой, діду, почекай! – 2 рази

Дід. Іди помагай! – 2 рази

(Дід та баба беруть шматок дерева, рубанок і пилку.)

Дід. Тешу, тешу, ще й пиляю, бо до цього хист я маю.

Я зроблю нам щось на втіху, буде в хаті повно сміху!

(Дід теше, баба постукує по дереву молотком, дід підіймає деревену лялькою)

Тешу, тешу рученята, ще гарненькі ноженята!

Оченята намалюю, чорні брови підфарбую!

От і вийшов хлопчак!

Баба. От такий дід мастак!

Разом Тепер будем сина мати, Телесиком називати

Танок баби та діда з лялькою

Дід. Годі, бабо, танцювати, бо вже час відпочивати (2 рази)

Баба. Я синочка покладу, колискову заведу.

(Коліскова пісня «Ой ходить сон коло вікон» виконують всі учні)

Бандурист.

Баба колихала, колихала і заснула,

А зорі в колиску задивились,

І навколо неї танцювати заходились.

(Танок зірочок та місяця, під час якого в ліжку лягає справжній хлопчик)

Місяць, зорі танцювали, танцювали, чарували,

А від їхнього таночку ожив хлопчик у куточку.

Ожив і співати почав, маму, тата погукав.

Телесик.

Мамо й тато, годі спати, слід мене вам одягати,

Слід мене вам одягати і скоріше годувати!

Дід. Хто це, бабо?

Баба. Хто це, дід?

Телесик. Дайте ж синові обід!

Я – Телесик, ваш синок!

Баба й дід.

Гарний наче огірочок.(2р.)

Наш Телесик ,наш синочок!

Дід. Гарний, бабо!(2р)

Баба. Гарний,дід! (2р.)

Телесик. Дайте ж синові обід!

Бандурист.

Дід з бабою так зраділи, за стіл сина посадили.

Їсти дали і оділи, човника йому зробили.

Почав Телесик на річку ходити, Дідові й бабі рибу ловити.

(Дід виставляє човник, в нього сідає Телесик, баба виносить вудочку.

Викладають лілеї. Баба і дід махають руками та уходять)

Телесик (співає):

Пливи, пливи човнику, срібнеє веселечко,

Срібнеє веселичко, тихая вода!

Хай вода хлюпочеться, нехай рибка ловиться.

Нехай рибка ловиться велика й мала!

Пісня – гра «Злови рибку»

Рибки.

Ми веселі рибки, ми чудні, спритні рибки золоті!

Любимо ми грати, любим постувати!

Хі-хі-хі, ха-ха-ха!

Телесик.

Ой, ви, рибоньки мої!

Рибки.

Ми, Телесик, не твої!

Телесик.

Ви ідіть, ідіть сюди!

Рибки.

Ми не вийдемо з води!

(Рибки підходять близько до Телесенька, а потім відбігають, так кілька разів, кого стигне схопити Телесик, та сідає до Телесика в човен. Виходить баба).

Баба.

Івасику – Телесику, приплинь, приплинь до бережка!

Прийшла твоя матусенька і їсти принесла.

Телесик.

Чую – чую, матінко, човник верну,

Човник повертаючи, воду горну.

(*Іде до баби, уходять*)

Баба – Яга (*виходить з – за дерева*).

Ач моторний і спритний,

Мабуть, дуже він смачний!

Як мені його спіймати?

...Ага... Треба вчитися співати!

(*Хоче спробувати співати*).

Івасику – Телесику (*кашляє*),

Ой, не виходить, що робити?

А-а! Треба до коваля поспішати.

(*Уходить*).

(*Виходять ковалі і співають, а в кутку стоять діти з музичними інструментами*)

Скачуть іскри золоті, руки день весь зайняті,

Куєм коси та серпи, щоб було чим жать снопи.

Приспів

Бах-дзень – дзень (2 р), по залізу цілий день!

І в руках молоток витанцьовує танок!

Наша праця жваво йде, в горнах весело гуде,

І за працею пісні ми співаєм голосні.

(*Виходить Баба-Яга. Вона підходить до ковалів*).

Баба – Яга.

Ковалики, постривайте, ви роботу припиняйте!

Ковалі.

Треба щось, кажи скоріш, а як ні, то нас облиш!

Баба – Яга.

Ой, навчіть мене співати!(2р.)

Коваль.

Треба горло показати. (*Баба – Яга показує*).

Коваль.

Еге – ге! Що тут сказати?!! Треба трохи покувати!

(*Ковалі кують, А Баба – Яга підстрибує*)

Ковалі.

От, вдар, ще разок, буде чистим голосок! (2р.)

Баба – Яга (*пробує співати*). Досить, досить! (*Тікає*).

(*Дія відбувається в хаті у баби та діда. Ніч. Телесик спить у ліжку, а біля ліжка спить баба*).

Бандурист.

Тільки зорі і місяць пішли спочивати,

Косарі разом з сонцем ідуть працювати.

Танок – пісня косарів з косами.

Косарі молоді устали раненько,
Взяли коси та й пішли в поле зелененьке.(2р)

Косарі молоді травиченьку косять.(2р.)

А дівчата молоденькі їсти їм приносять(2р.)

(Вибігають дівчата з клуночками)

Косарі молоді на них не зважають,

Гострять коси й на травичку знову налягають.(2р.)

(Косарі косять, танцюють а потім дівчата роз'язують клуночки, де горщик з ложкою, косарі їдять).

Косарі молоді своє діло знають

І на все село гучних пісеньок співають.

(Косарі разом з дівчатами уходять.

Баба підходить до Телесика.)

Діти *(співають).*

Ой, до схід сонця, рано – раненько,

Будить матуся сина тихенько.(2р.)

Баба.

Ой, встань, Іванко, годі вже спати,

Йдуть вже сусіди у поле жати!

Ой, встань скоріше, ой встань синочку,

Вмий своє личко, надінь сорочку!

Телесик.

Ой, вже, матусю, я прокидаюсь,

І на рибалку швидко збираюсь.

(Виставляється човник, Телесик ловить рибу, підкрадається Баба – Яга).

Баба – Яга.

Івасику – Телесику, приплинь, приплинь до бережка,

Прийшла твоя матусенька і їсти принесла.

Івасик – Телесик.

Чую – чую, матінко, човник верну, човник повертаючи, воду горну.

(Він підпливає до дерева, тут його хапає Баба – Яга).

(Дія відбувається в хаті Баби – Яги. Піч. Лавка, на якій спить Оленка, дочка Баби – Яги. Велика каструля).

Баба – Яга.

Гей, Оленко, годі спати, починай – но працювати!

Принеси казан сюди, та налий скоріш води!

Разом з Оленкою.

Буде в нас обід смачненький,

Бач який хлопчак товстенський!

Баба – Яга.

Я ж піду відпочивати,
Апетит щоб добрий мати! (*Лягає*).

Оленка.

Ти , Івась, В казан сідай. (*Телесик не так сідає*)
Та не так же, постривай!

Телесик.

Я не знаю, як сідати,
Тебе прошу показати.

Оленка.

Відпускай і не жартуй!
Бабо – Яго, порятуй!

Телесик.

Не відпущу! (*Прибігає Баба – Яга і хоче врятувати Оленку, але Телесик відбивається половником*).

Баба – Яга .

Телесику, відпусти Оленку!

Телесик.

А ти мене відпустиш?

Баба – Яга.

Відпущу, відпущу!

Телесик.

А других дітей їсти не будеш?

Баба – Яга.

Ой не буду, не буду!

Телесик.

Віддавай мені свої злі зуби! (*Баба – Яга віддає зуби. Телесик відпускає Оленку, яка кидається до Баби – Яги, плачуть*).

Телесик.

Прощавайте, прощавайте, мене не забувайте! (*Тікає*)

Баба – Яга і Оленка.

Ой, не забудемо.

(*Уходять, тин закривається*)

(*З'являються гуси*)

Танцюють і співають.

От які ми гусаки, наче справжні козаки!

В нас чудові чоботята, гарні, білі крильцята.

Приспів

Вище, нижче і ось так, гусаки ми як не як!

У – ха – ха, (2р.) – кращий хто за гусака?! (2р.)

Час у вирій відлітати, треба крила тренувати.

Телесик.

Гуси, гуси, лебедята, візьміть мене на крилята!
Візьміть мене на крилята, та понесіть мене до матінки, та понесіть мене до батеньки! А в батеньки їсти й пити, і хороше походити.

Гусак.

Що, віднесемо?

Гуси. Га-га-га!

(Забирають Телесика).

(Ідуть сумні дід та баба. Вони ходять по різних куткам залу та гукають Телесика.)

Баба і Дід *(дуєтом).*

Ой, як важко, ой, як важко нам удвох, ох – ох!
Десь пропав наш улюблений синок, ох – ох!
Де ж тепер, де ж тепер його шукають, ох – ох!
Хто нам зможе, хто нам зможе підказати, ох – ох!
(Плачуть). З'являється Телесик.

Телесик.

Годі вже вам сумувати, треба сина годувати.(2р.)

Дід.

Чий це, бабо, голосок!

Баба.

Це ж Телесик, наш синок.
(Баба з дідом танцюють).

Бандурист.

Дід і баба так зраділи,
В гості всіх вас запросили,
Так виходьте сміливіше
І співайте веселіше!

Учні виконують пісню «Не давайте суму жити»

Бандурист.

От і казочці кінець, а хто слухав – молодець!
Час мені вже поспішати,
Буду іншим я співати.
Прощавайте.

Баба. *(виносить пиріжки)*

Пригощайтесь, любі діти,
Дуже рада вас зустріти.

РОЗРОБКА СЦЕНАРІЮ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ ДЛЯ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО ТА СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема. Мелодії рідного краю.

Мета:

- збагатити знання учнів про народну пісню;
- вчити дітей слухати і співати українські народні пісні;
- прищеплювати почуття любові до народної творчості, гордості за український народ, який має славетне героїчне минуле і багату творчу спадщину.

Методичне забезпечення: тексти народних пісень; вишиті рушники для оформлення.

Очікувані результати: сформованість потреби учнів у спілкуванні з музичним мистецтвом, вміння адекватно сприймати фольклорні музичні твори, усвідомлення цінності української народної пісні.

ХІД СВЯТА

Зал святково прибраний.

Ведучий. Українська пісня!.. Хто не був зачарований нею! Хто не згадує її, як своє чисте, прозоре дитинство, свою горду юність, своє бажання бути красивим і хоробрим. Яка мати не співала цих легких, як сон, пісень над колискою дітей своїх!

Ведуча. Українська пісня... Вона, як сльоза, очищає душу. Вона, як свята молитва, сповіщає і прощає. Вона цілюща, як материнське молоко. Бо в ній живе наш родовід, наша багатостраждальна і прекрасна Україна.

Пісня «Я люблю свою країну Україну»

Ведучий. Шановні друзі, гості нашого свята! Сьогодні ми зібралися з вами, щоб поговорити про її величність – Пісню. Відомий югославський учений А. Люкшич зазначав, що українська поезія найбагатша і найкрасивіша у Європі.

А якщо до такої поезії додати музику, то народжується пісня, яка дзвенить, зачаровує, бентежить. Бо українська пісня – це душа народу.

Ведуча. І це дійсно так. Співаючи, ми плачемо і радіємо, заспокоюємося і нервуємо, сподіваємося, нарешті, що нашій багатостраждальній країні буде щастя.

Ведучий.

Заспіваймо разом,
Заспіваймо щиро,
Щоб у нашій хаті
Було щастя з миром!

Пісня «Заспіваймо пісню за Україну»

Ведуча. Ми не знаємо, коли саме народжувалися наші пісенні перлини. Лише деякі, пов'язані з певними іменами та історичними подіями.

Ведучий. А календарні, обрядові і особливо ті, що розповідають про життя звірів, птахів, рослин, сягають, певно, своїм корінням у часи Київської Русі або ще глибше - у сиву праслов'янську давнину. Ми не знаємо імен тих давніх піснярів, хоч кожна пісня мала спочатку якогось конкретного автора слів і музики.

Ведуча. Лише з 17-18 століть доходять до нас окремі імена. У сузір'ї найславніших - легендарна Маруся Чурай, Семен Климовський, Остап Вересай, Явдоха Зуїха та багато інших наших обдарованих предків, які так і залишилися безіменними.

Ведучий:Красу і силу народної пісні глибоко розуміли визначні діячі нашої літератури і мистецтва. Саме з піснею, з кобзарською думою пов'язував Тарас Шевченко безсмертя народного генія і славу рідної землі:

Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!

Ведуча:Для великого Кобзаря народна пісня була школою мудрості і правди, живою історією батьківщини.

Учні виконують українську народну пісню "Їхав козак за Дунай"

Ведучий. Україна! Країна смутку і краси, радості і печалі, розкішний вінок з руті і барвінку, над яким світять яскраві зорі.

Ведуча. Це історія мужнього народу, який віками боровся за волю, за своє життя, свідками чого є високі в степу могили, обеліски та прекрасна на весь світ народна пісня...

Пісня «Ой розвивайся та й, сухий дубе».

Ведучий. Є скарби, які заховані в землі, а є такі, що розташовані на поверхні і передаються з покоління в покоління. До таких скарбів належить пам'ять роду, моральні і духовні цінності. Найдорожчий серед них для українців – пісня!

Ведуча. Українська пісня... Вона є однією із святинь нашого народу, його найціннішим духовним скарбом, гордістю і красою, геніальною поетичною біографією. З давніх-давен уславилася Україна піснями, які дбайливо, як найдорожча реліквія, передавалася від покоління до покоління.

Пісня «Через сад-виноград».

Ведучий 1. Українські люди дуже працелюбні, а ще вони люблять співати. З давніх-давен українці жили піснею. Коли їм було сумно – звучали сумні пісні, коли працювали – звучали пісні, які звеселяли їхню працю.

Пісня «Грицю, Грицю, до роботи»

Ведучий.

Пісня наша, пісня – це душа народу,
Пісня українська – рідна, чарівна

Вона з нами поруч в праці, на заводі,
На ланах широких, за станком вона.

Ведуча.

Пісня – чарівниця, гарна, мов зірниця,
Мелодійна, ніжна, серцю дорога.
Веселить, танцює, мирить і жартує.
В іграх і забавах – всюди є вона.

Український народний танець.

Ведучий: Що ж сталося? Чому в наш час не так?
Невже нам жити важче, Аніж предкам?
Чому ж пісні сьогодні в селах не звучать
Про козаків, про чорнобривці, чорну редьку?

Ведуча: Згадаємо ж давайте у цю мить,
Що українці - це народ співучий -
Ніщо не може нашу пісню зупинить,
Наповним піснею наш край квітучий!

Пісня «Калинонька»

Ведуча.

Українська пісня, вимита сльозами,
Висушена вітром у краї чужім,
Українська пісня, ти прийшла шляхами
До мого серця і живеш у нім.

Пісня як мати, мати як пісня.

Хіба є хтось дорожчий для нас у цілому світі за наших батьків, образ яких оспіваний у багатьох народних піснях. Одну з таких пісень заспіває нам

Пісня «Батьки»

Ведучий: Немов чарівний самоцвіт

Повний блиску і принади
Палає пісня з давніх літ –
Надія і розрада

Вічна тема – тема кохання, оспівана чи не в кожній пісні, одну з яких нам дарує

Ведуча. Ну де ще є така чарівна пісня,

Серед яких на світі славних мов?
То серце від журби неначе стисне,
А то навіє радість і любов.

Українська пісня – одна з найбагатших джерел поезії всього світу.
Причаститися з цього джерела пропонують нам ...

Пісня «Била мене мати»

Ведучий.

О, пісне, яка ти прекрасна,
Коли з океану душі
З'явилась нараз – світла, ясна, -
на розкіш, на втіху мені!

Ведучий. Хочеться вірити, що народ, який піднімається з колін історії, встане на Плине час. Народжуються і вмирають люди, гине у вогні часу матеріальна культура. Але вічними і незнищеними залишаються духовні цінності, серед яких – пісня.

Ведуча. Сучасні українці не втрачають любові до народної пісні, вона живе в кожному домі. Пісня згуртовує людей, очищає їхні душі, робить життя більш осмисленим, радісним і красивим.

Ведучий. Ось і наближається наше свято до кінця, але не закінчується зустріч з піснею. Вона залишається з вами, як вірний друг. У житті ви часто будете зустрічатися з різними піснями: і з тими, що познайомилися сьогодні, і з тими, що супроводжують інші сторони життя людини

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вивчення музики в 1–4 класах: навчально-методичний посібник для вчителів / [Л.М. Масол, Ю.О. Очакова, Л.В. Беземчук, Т.О. Наземнова]. – Харків: Скорпіон, 2003. – 144 с.
2. Вишнякова Н. Специфіка засвоєння музичних знань молодшими школярами в процесі творчої діяльності / Н.Вишнякова // Музика в школі. Вип. 10. – Київ: Муз. Україна, 2004. – С.24-29.
3. Демчук М. Нетрадиційні форми навчання / М.Демчук // Рідна школа. – 2005. – №9. – С.65-67.
4. Кабалецький Д.Б. Як розповідати дітям про музику. – Київ: Муз. Україна, 1993. – 57с.
5. Костюк А.Г. Сприймання музики і художня культура слухача / А.Г. Костюк. – Київ, 1995.
6. Лазаревська О. М., Науменко С. І. Творчість дитини і музичне виховання // Поч. школа. - 1994. - №11. - С. 16-18.
7. Лужний В. Творча діяльність учнів на уроці / [Лазаревська О. М., Науменко С. І.] // Методика викладання музики. – Київ:Муз. Україна, 1983. - С. 25-33.
8. Музыка в 4-7 класах: метод. пособие для учителя / [под ред. Д.Б.Кабалецкого]. – Москва: Просвещение, 1996. – 239 с.
9. Опеньок Л. Нестандартні форми навчання / Л.Опеньок // Рідна школа. – №6. – С.75.-78.
10. Петренко В. Форми організації навчання у сучасних педагогічних технологіях / В.Петренко. – Кіровоград.: Педагогічні науки. – 2002. – Вип.42. – С.43-44.
11. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: навч. посібник / Е.П. Печерська. – Київ: Либідь, 2001. - 272с.
12. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі: навч.-метод. Посібник / О.Я. Ростовський. – Тернопіль: Богдан, 2000. – 216с.
13. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г.О.Сиротенко. – Х.: Основа, 2003. – 80 с.

14. Суворова Л. Інтерактивне навчання: нові підходи / Л.Суворова // Доба. – 2002. – №4. – с.19-20.
15. Хлебникова Л. Музика в школі. Збірка статей. Випуск 8./ Л.Хлебникова. – Київ: Муз. Україна, 1992.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОІПОПП
Зам. № 1443 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1